

Kacper Milkowski¹

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID ID: 0000-0003-4367-0365

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO

ABSTRACT

Overview of the decisions of the Polish Supreme Court

The resolution of the Supreme Court of February 16, 2021 (case no. III CZP 11/20) is of utmost importance for legal practice, in which it stipulates that a party who repaid a loan in performance of an invalid loan agreement is entitled to a claim for the repayment of the repaid funds as undue benefit (Article 410 § 1 in connection with Article 405 of the Polish Civil Code) regardless of whether and to what extent it is a debtor of a bank for repayment of the wrongfully received loan amount. The resolution of seven judges of the Polish Supreme Court passed on September 2, 2019 (court case file no. III CZP 99/18) has a certain significance to performing legal practice and activities. The resolution of seven judges of the Polish Supreme Court passed on December 9, 2020 (court case

---

¹ Doktorant w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Unii Europejskiej na Wydziale Prawa i Administracji na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

file no. III PZP 2/20) has a certain significance to performing legal practice and activities. According to the resolution of the Polish Supreme Court, a case related to the professional liability of sworn translators is to be examined by the criminal division of a court of appeal having jurisdiction over the place of residence of the sworn translator, pursuant to the provisions of the Act of June 6, 1997 – Polish Code of Criminal Procedure. It is also worth noting that the resolution of the Polish Supreme Court passed on March 9, 2021 (court case file no. III CZP 89/19) provides that in proceedings conducted under the Act of November 22, 2013 on proceedings against persons with mental disorders who present a threat to life, health or sexual freedom of other persons, the provisions of Article 2(3) of that Act (in connection with Article 730 § 1 and Article 755 § 1 of the Polish Code of Civil Procedure) do not provide a legal basis for granting an interim order to place the person concerned in the National Centre for the Prevention of Dissocial Behaviour.

Keywords: Polish Supreme Court, judiciary, bank, debtor, loan

Słowa kluczowe: Sąd Najwyższy, orzecznictwo, bank, dłużnik, pożyczka

Sprawy z zakresu prawa cywilnego i gospodarczego

Uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20

Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu dotkniętej nieważnością spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

Postanowieniem z 11 grudnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, działając na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne: „Czy w świetle art. 405 k.c. i art. 409 k.c., w przypadku uznania umowy kredytu indeksowanego za nieważną na skutek zawarcia w niej klauzul abuzywnych, gdy bezpodstawne wzbogacenie ma miejsce po obu stronach umowy, kredytobiorca może skutecznie domagać się od banku zwrotu świadczenia w postaci rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych w walucie polskiej lub w walucie obcej,

w sytuacji gdy nie doszło do zwrotu przez kredytobiorcę wypłaconej przez bank kwoty kredytu w nominalnej wysokości?”

Zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu apelacji banku przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Sąd powziął poważne wątpliwości co do tego, czy w świetle art. 405 k.c. i art. 409 k.c., w przypadku uznania umowy kredytu indeksowanego za nieważną na skutek zawarcia w niej klauzul abuzywnych, gdy bezpodstawne wzbogacenie ma miejsce po obu stronach umowy, kredytobiorca może skutecznie domagać się od banku zwrotu świadczenia w postaci rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych w walucie polskiej lub w walucie obcej, jeżeli nie doszło do zwrotu przez kredytobiorcę wypłaconej przez bank kwoty kredytu w nominalnej wysokości, i przedstawił to zagadnienie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Z uzasadnienia wynika przy tym, że dotyczy ono sytuacji – występującej także *in casu* – w której kredytobiorca domaga się zwrotu spłaconych rat kredytu, choć bankowi przysługuje roszczenie o zwrot wypłaconej kwoty kredytu w wyższej wysokości. Wskazał, że przedmiotowa kwestia jest różnie rozstrzygana w orzecznictwie sądów powszechnych, różne możliwe rozwiązania dostrzegane są też w doktrynie, natomiast Sąd Najwyższy jej dotychczas nie rozważał. Zdaniem sądu odwoławczego stanowisko, że roszczenia banku i kredytobiorcy należy traktować jako niezależne (tzw. teoria dwóch kondykcji), z zastrzeżeniem możliwości potrącenia, wywołuje wątpliwości aksjologiczne wtedy, gdy świadczenie jednej ze stron nie może być z jakichś względów spełnione (np. z uwagi na przedawnienie). Aby temu zaradzić, sądy powszechne przyjmują niekiedy – co odpowiada tzw. teorii salda – że świadczenia nienależne stron należy rozpatrywać łącznie, a roszczenie o zwrot świadczenia przysługuje tylko tej stronie, która świadczyła więcej i tylko co do tej nadwyżki. Podobny skutek osiąga się, uznając, że nie można żądać zwrotu spłat kredytu, skoro bank zużywa je, zaliczając na poczet swej wierzytelności o zwrot kwoty kredytu wypłaconej bez podstawy prawnej, co powoduje (w odpowiedniej części) wygaśnięcie tej wierzytelności i długu kredytobiorcy. Nie sprzeciwia się temu brak wymagalności roszczenia banku o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, gdyż zgodnie z art. 411 pkt 4 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli zostało spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna. Dostrzegając słusznościowe walory tych

rozwiązań, sąd okręgowy zauważył, że ich zastosowanie mogłyby pozostać w sprzeczności z celami sankcji nieważności, która ma umożliwić zniwelowanie prawnych i faktycznych skutków zawarcia umowy ze skutkiem *ex tunc*. Ponadto z art. 497 w związku z art. 496 k.c. wynika, że także w przypadku nieważności umowy wzajemnej ustawodawca traktuje odrębnie każde z roszczeń powstałych w wyniku tych zdarzeń prawnych, a jedynie przyznaje prawo zatrzymania jako gwarancję, iż każde z nienależnych świadczeń zostanie zwrócone.

W przedmiotowych rozważaniach Sąd Najwyższy przyjął w oparciu o art. 410 § 2 k.c., że świadczenie spełnione w wykonaniu nieważnego zobowiązania jest – z zastrzeżeniem przypadków tzw. konwalidacji – świadczeniem nienależnym, a tym samym zgodnie z art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c. podlega zwrotowi jako korzyść majątkowa uzyskana bezpodstawnie kosztem świadczącego, co do zasady bez potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na której rzecz świadczenie zostało spełnione, ani czy majątek spełniającego świadczenie uległ zmniejszeniu.

Jak Sąd Najwyższy wskazał w przedmiotowym judykacie – samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie świadczącego, a uzyskanie tego świadczenia przez odbiorcę – przesłankę jego wzbogacenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11, niepubl., z 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11, niepubl., z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12, niepubl., z 15 maja 2014 r., II CSK 517/13, niepubl. i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, niepubl.). W przypadku nieważnej umowy kredytu jako świadczenie nienależne należy kwalifikować przede wszystkim przekazanie przez bank środków pieniężnych niedoszłemu kredytobiorcy, który na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c. staje się zobowiązanym do ich zwrotu, z tym że wymagalność tego zobowiązania zależy od wezwania bezpodstawnie wzbogaconego do zwrotu stosownie do art. 455 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, nr 10, poz. 157, z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, nr 7, poz. 93, z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75, z 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC

2011, nr 1, poz. 2). Wyjąwszy kwestię wymagalności i tryb zapłaty, zobowiązanie do zwrotu bezpodstawnie otrzymanej kwoty kredytu może być – i częstokroć jest (jeżeli zgodnie z nieważną umową kredyt miał być spłacany w tej samej walucie) – jednorodnjajowe z kontraktowym zobowiązaniem do zwrotu wykorzystanego kredytu. W obu przypadkach chodzi o zwrot określonej kwoty środków pieniężnych, a różnica dotyczy tytułu: zamiast zamierzonego przez strony umownego obowiązku zwrotu (por. art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, w dacie zawarcia umowy t.j. Dz.U. z 2002 r. nr 72, poz. 665 ze zm.), źródłem zobowiązania jest art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c. Z tego względu może powstać pytanie, czy jeżeli niedoszły kredytobiorca, nieświadomy nieważności umowy, spłaca kredyt, czyniąc zadość (nieskutecznemu) zobowiązaniu kredytowemu, spłaty te – ze względu na tożsamość przedmiotu świadczenia – prowadzą do umorzenia istniejącego zobowiązania z bezpodstawnego wzbogacenia. Jest to także pytanie o to, czy świadczenie nienależne z punktu widzenia nieważnego zobowiązania kredytowego może być zarazem traktowane jako należne z punktu widzenia zobowiązania do zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia, co miałyby wyłączać możliwość żądania jego zwrotu. Rozstrzygając tę wątpliwość, należy mieć na względzie, że specyfika nienależnego świadczenia jako przypadku bezpodstawnego wzbogacenia polega na tym, iż uzyskanie korzyści majątkowej jest tu wynikiem tzw. działania świadczeniowego, czyli zachowania zubożonego zmierzającego do wykonania określonego zobowiązania (wyrok Sądu Najwyższego z 13 października 2011 r., V CSK 483/10, IC 2012, nr 10, s. 30).

W ocenie Sądu Najwyższego oznacza to, że określone zachowanie się dłużnika może być oceniane jako świadczenie – należne albo nienależne – z punktu widzenia określonego zobowiązania, którego umorzeniu miało służyć, a nie z punktu widzenia ewentualnych innych zobowiązań łączących spełniającego świadczenie i odbiorcę tego świadczenia, o których istnieniu mogą nawet nie wiedzieć. Jedynie w razie wielości tożsamyh rodzajowo zobowiązań i niewskazaniu przez świadczącego dłużnika, który dług chce zaspokoić (do czasu przyjęcia pokwitowania), wybór należy do wierzyciela albo jest określany przez ustawodawcę (por. art. 451 k.c.).

Przy tym Sąd Najwyższy przyjął, że ścisły związek działania świadczeniowego z określonym zobowiązaniem jest szczególnie wyrazisty

w przypadku świadczeń pieniężnych, gdyż zgodnie z dominującym w orzecznictwie i doktrynie poglądem zapłata zarówno gotówkowa, jak i bezgotówkowa jest czynnością prawną (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 6 listopada 2009 r., I CSK 154/09, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 70, z 24 maja 2012 r., II CSK 546/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 24, z 14 listopada 2013 r., IV CSK 157/13, niepubl., z 13 kwietnia 2017 r., III CSK 122/16, OSNC 2018, nr 2, poz. 22, z 30 listopada 2017 r., IV CSK 26/17, OSNC 2018, nr 11, poz. 107, z 20 grudnia 2017 r., I CSK 187/17, niepubl., z 21 grudnia 2017 r., III CSK 344/16, niepubl., z 15 lutego 2019 r., III CSK 52/17, niepubl.), której niezbędnym elementem jest oświadczenie woli płacącego, w szczególności woli rozporządzenia kwotą pieniężną, ukierunkowane na umorzenie zobowiązania mającego wynikać z określonego stosunku prawnego (np. kredytowego) czy też wręcz – zdaniem niektórych autorów – istnienie między stronami tzw. porozumienia umorzeniowego. Jeżeli skutek nieważności umowy (w tym umowy kredytu) stosunek ów i obowiązek nie powstały, zapłata zmierzająca do jego umorzenia stanowi świadczenie nienależne i nie może być zakwalifikowana jako świadczenie należne w ramach innego zobowiązaniowego stosunku prawnego (w tym z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia), o częściowo zbieżnym przedmiocie świadczenia. Sprzeciwia się temu nie tylko brak woli umorzenia tego zobowiązania, lecz także brak podstaw po stronie odbiorcy (np. banku), aby inaczej rozumieć działanie świadczącego. Żadnego argumentu na rzecz tezy przeciwnej nie może dostarczać – wbrew sugestii wyprowadzanej niekiedy z art. 411 pkt 4 k.c. – okoliczność, że owo inne zobowiązanie nie było jeszcze wymagalne, jest bowiem jasne, iż również w tym przepisie chodzi tylko o świadczenie ukierunkowane na zaspokojenie oznaczonej, istniejącej, acz jeszcze niewymagalnej wierzytelności. Oznacza to, że w razie nieważności umowy kredytu dokonywane przez niedoszłego kredytobiorcę płatności mające stanowić spłatę wykorzystanego kredytu są świadczeniami nienależnymi, podobnie jak świadczeniem nienależnym jest w takiej sytuacji wypłata środków pieniężnych przez bank. Zgodnie zaś z art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c. świadczenia nienależne podlegają zwrotowi. Proste zastosowanie tej reguły prowadzi do wniosku, że między bankiem a niedoszłym kredytobiorcą powstają wówczas różne zobowiązania restytucyjne: zobowiązanie niedoszłego kredytobiorcy do

zwrotu wykorzystanych środków pieniężnych oraz zobowiązania banku do zwrotu uiszczonych płatności. Przepisy art. 410 i n. k.c. nie zawierają żadnej odrębnej regulacji, która wskazywałaby na jakąkolwiek zależność tych zobowiązań, w szczególności odwzorowującą zamierzony przez strony związek między obowiązkami mającymi wynikać z umowy kredytu (choćby na wzór art. 495 k.c.).

Jedynie z art. 497 w związku z art. 496 k.c. wynika, że jeżeli wskutek nieważności umowy wzajemnej strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zasadnicze milczenie ustawodawcy sugeruje, a art. 497 w związku z art. 496 k.c. sugestię tę wzmacnia, że nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej zobowiązania stron do zwrotu otrzymanych nienależnie świadczeń są co do zasady od siebie niezależne, co odpowiada aprobowanej w doktrynie i przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, „Glosa” 2020, nr 4, s. 67) teorii dwóch kondykcji, przeciwstawianej teorii salda, zgodnie z którą w przypadku nieważnej umowy wzajemnej przedmiotem roszczenia restytucyjnego nie jest osobno każde ze spełnionych świadczeń, lecz jedynie nadwyżka wartości jednego z nich nad wartością drugiego, w związku z czym poszczególne świadczenia wzajemne stanowią jedynie wartości rachunkowe (nie podlegają zasadzie aktualności wzbogacenia), powstaje tylko jedno roszczenie restytucyjne, a dłużnikiem jest ten, komu ta nadwyżka (dodatnie saldo) przypadła (i nie została następnie utracona). Rozpatrując tę kwestię bardziej szczegółowo, warto zwrócić uwagę, że teorię salda sformułowano onegdaj w doktrynie obcej (przede wszystkim niemieckiej) po to, by zaradzić sytuacji, w której obowiązek zwrotu jednego ze świadczeń wzajemnych spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy wygasł ze względu na dezaktualizację, czyli następcze odpadnięcie wzbogacenia (np. jego przypadkową utratę czy bezproduktywne zużycie). W takim bowiem razie za niesłuszne i niespójne z innymi przepisami uznawano obarczenie osoby, która utraciła możliwość żądania zwrotu tego świadczenia, obowiązkiem zwrotu otrzymanego świadczenia wzajemnego. Zwłaszcza że ze względu na wzajemny charakter umowy druga strona nie tylko mogła polegać na stabilności nabycia świadczenia (co uzasadnia zwolnienie jej

z obowiązku zwrotu w razie utraty wzbogacenia), ale musiała się liczyć z obowiązkiem własnego świadczenia (definitywną, ekonomiczną stratą ucieleśnioną w nim wartości). Koncepcja ta nie była jednak uniwersalna, gdyż niezależnie od szczegółowych wyjątków dotyczących sytuacji, w których utrzymaniu synallagmatycznej zależności świadczeń sprzeciwia się cel ochronny normy powodującej nieważność umowy (związanych np. ze szczególną ochroną osób nieposiadających pełnej zdolności do czynności prawnych, podstępnie wprowadzonych w błąd czy też wyzyskanych), nie zakładała korekty wówczas, gdy każde ze spełnionych nienależnie świadczeń wzajemnych mogło być zwrócone (wynikające z nich korzyści są aktualne). Ponadto jest obecnie kwestionowana przez znaczną część doktryny niemieckiej, która dostrzegając jej słabości, skłania się ku zmodyfikowanej koncepcji dwóch kondykcji, zakładającej celowościową redukcję wyrażonej w § 818 ust. 3 k.c. reguły aktualności wzbogacenia, i polegającej na tym, że strona nieważnej umowy wzajemnej nie może powołać się na utratę otrzymanego świadczenia, jeżeli za tę utratę „odpowiada” tudzież – według innego ujęcia – może jej być ona przypisana (dotyczy to np. własnowolnej utraty wartości rzeczy przez jej zniszczenie, zużycie, wyzbycie się za bezcen, ale już nie przypadkowej utraty). Nawet w ograniczonym zakresie swego zastosowania koncepcja salda nie znalazła dotychczas w doktrynie polskiej aprobaty. Zwrócono bowiem uwagę, że ponoszenie przez zubożonego ryzyka zużycia lub utraty przez wzbogaconego uzyskanej korzyści odpowiada zasadzie ogólnej, wyrażonej w art. 409 k.c., która istotne znaczenie przypisuje także temu, czy wyzbywając się korzyści lub zużywając ją, wzbogacony powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Podobne wartościowania znalazły wyraz w art. 224 i 225 k.c., które mają także zastosowanie – z pierwszeństwem przed przepisami o bezpodstawnym wzbogaceniu – w razie nieważności umowy mającej stwarzać podstawę prawną posiadania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2000 r., I CKN 325/00, niepubl., z 28 marca 2012 r., V CSK 157/11, niepubl. i z 14 listopada 2012 r., II CSK 188/12, niepubl.), z tym że decydujące znaczenie ma tam dobra albo zła wiara posiadacza rzeczy (wiedza o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy), a posiadacz w złej wierze odpowiada także za przypadkowe pogorszenie i utratę rzeczy (chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu

uprawnionego). Ogólna reguła – wolna od zastrzeżeń dotyczących zwrotu nienależnych świadczeń wzajemnych – że posiadacz w dobrej wierze nie odpowiada ani za zużycie rzeczy, ani za jej pogorszenie lub utratę, podobnie jak reguła, iż pierwotnie wzbogacony nie musi zwracać korzyści, którą zużył lub utracił, jeżeli wyzbywając się korzyści lub używając ją, nie musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu, wyraża wartościowanie ustawodawcy, które nie może być pomijane.

W przedmiotowych rozważaniach Sąd Najwyższy uznał, że oparte jest ono na założeniu, że wzbogacony, który działa w zaufaniu co do swobody dysponowania nabywaną rzeczą czy świadczeniem (co obejmuje także *ius abutendi*), co do zasady powinien podlegać ochronie. Nie wyklucza to pewnych korekt w przypadku nieważnych umów wzajemnych, gdyż zwolnienie wzbogaconego na podstawie art. 409 k.c. rzeczywiście jawi się jako dyskusyjne, skoro od zawarcia takiej umowy musiał się liczyć z obowiązkiem definitywnej zapłaty za ową swobodę dysponowania. Zwłaszcza jeżeli utracił wzbogacenie (rzecz) własnowolnie (zdecydował się na utratę – w ten czy inny sposób – uzyskanej wartości), gdyż w takim razie proste zastosowanie art. 409 k.c. prowadziłoby do przerzucenia skutków ekonomicznych tej decyzji na kontrahenta. W rodzimej doktrynie wskazuje się, że podstawą korekty może być art. 5 k.c., umożliwiający oddalenie roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia dochodzonego przez osobę, która własnowolnie utraciła – ze skutkiem określonym w art. 409 k.c. – uzyskane nienależnie świadczenie wzajemne. Zaletą tego rozwiązania jest możliwość uwzględnienia całokształtu istotnych okoliczności (w tym np. potrzeby wzmoczonej ochrony jednego z kontrahentów, przyczyny dezaktualizacji wzbogacenia czy też wpływu zubożonego na utratę wzbogacenia przez wzbogaconego nienależnym świadczeniem). Wadą natomiast, którą wykazuje również teoria salda, to, że nie pozwala ono na korektę skutków zastosowania art. 409 k.c. w sytuacji, w której bezpodstawnie wzbogacony utracił własnowolnie korzyść uzyskaną na podstawie nieważnej umowy wzajemnej, zanim spełnił swe (nienależne) świadczenie wzajemne, choć z takim przesunięciem majątkowym musiał się od początku liczyć. Kwestia ta nie musi być szerzej roztrząsana, gdyż kluczowa w sprawie wątpliwość nie dotyczy w istocie sytuacji, w której obowiązek zwrotu kwoty kredytu przez niedoszłego kredytobiorcę wygasł ze względu na dezaktualizację wzbogacenia (art. 409 k.c.).

W ocenie Sądu Najwyższego jej zaistnienie jest zresztą co najmniej dyskusyjne, zważywszy, że już z istoty kredytu wynika, iż korzystający z kredytu powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu oddanych mu środków pieniężnych, skoro otrzymał je pod tytułem zwrotnym. W tym miejscu należy natomiast podkreślić, że teoria salda nie miała służyć alternatywnemu względem potrącenia uproszczeniu rozliczenia świadczeń z umów wzajemnych czy dwustronnie zobowiązujących, ochronie jednej ze stron niedoszłej umowy przed niewypłacalnością drugiej czy też ochronie przed wcześniejszym przedawnieniem roszczenia jednej z nich. Tego rodzaju potrzebom czynią w zasadzie zadość inne instytucje prawa cywilnego, z tym że ich zastosowanie wymaga zazwyczaj podjęcia przez stronę, do której dyspozycji zostały oddane, stosownej decyzji i aktywności. Zagrożeniom związanym z niewypłacalnością jednego z obustronnie wzbogaconych zapobiega w znacznej mierze przewidziane w art. 497 w związku z art. 496 k.c. prawo zatrzymania otrzymanego świadczenia, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Wbrew pozorom możliwości skorzystania z tego prawa (co wymaga złożenia oświadczenia woli) nie przekreśla stwierdzenie, że w zakresie, w jakim spłaty kredytu stanowią jedynie zwrot kapitału (bez odsetek), nie mogą być traktowane jako świadczenie wzajemne względem oddania przez bank tego kapitału do dyspozycji kredytobiorcy (jest nim zobowiązanie kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji – por. wyroki Sądu Najwyższego z 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13, niepubl., z 7 marca 2017 r., II CSK 281/16, „Glosa” 2018, nr 2, s. 74). Nasuwa się bowiem myśl, że z punktu widzenia art. 497 w związku z art. 496 k.c. obowiązek zwrotu wykorzystanego kapitału jest – w relacji do obowiązku oddania środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy – czymś więcej niż zobowiązaniem do świadczenia wzajemnego (ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania czy wynagrodzenia), a nie czymś mniej, co uzasadnia zastosowanie tego przepisu także w tym przypadku (w celu zabezpieczenia roszczenia restytucyjnego banku) z odwołaniem do rozumowania *a minori ad maius*. Zabezpieczeniu interesów stron nieważnej umowy, zobowiązanych do zwrotu otrzymanych świadczeń jednorodząjowych (w tym pieniężnych) przed ryzykiem niewypłacalności dłużnika, i uproszczeniu rozliczeń może również służyć

instytucja potrącenia (por. art. 498 i n. k.c.), która także zakłada jednak złożenie stosownego oświadczenia woli, co jest wyrazem poszanowania autonomii woli uprawnionego. Odstępstwa od tej reguły w reżimie bezpodstawnego wzbogacenia nie może uzasadniać argument odwołujący się do art. 408 § 3 k.c., przewidującego możliwość swego rodzaju kompensaty przez odliczenie od zwracanej w pieniądzu wartości korzyści, wartości nakładów, które żądający byłby obowiązany zwrócić. Jest tak już dlatego, że zgodnie z dominującym poglądem sąd nie może dokonać takiej kompensaty z urzędu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 1987 r., III CRN 152/87, OSNC 1988, nr 12, poz. 178). Należy ponadto zauważyć, że skorzystanie z prawa potrącenia pozwala również częściowo zapobiec negatywnym konsekwencjom przedawnienia roszczeń, gdyż zgodnie z art. 502 k.c. przedawnienie wierzytelności nie wyklucza jej potrącenia, jeżeli w chwili, gdy potrącenie stało się możliwe, przedawnienie jeszcze nie nastąpiło. Ponadto sytuacja, w której roszczenie jednej ze stron przedawnia się szybciej niż roszczenie drugiej, jest – niezależnie od regulacji szczególnych (por. np. art. 554 k.c.) – typowa także w odniesieniu do skutecznych umów wzajemnych, co wynika z systemowego skrócenia przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (por. art. 118 k.c.).

W opinii Sądu Najwyższego zagrożenie wynikające z możliwości wcześniejszego przedawnienia roszczenia jednej ze stron o zwrot nienależnego świadczenia wzajemnego, spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy wzajemnej, nie uzasadnia zatem modyfikacji ustawowych reguł dotyczących zwrotu świadczeń nienależnych. Z omawianych punktów widzenia reżim zwrotu świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu (w tym indeksowanego), wynikającej z zastrzeżenia w niej klauzul abuzyjnych, co do zasady nie odznacza się żadną specyfiką, która mogłaby uzasadniać wykorzystanie w prawie polskim teorii salda na korzyść banku. Jedynie na marginesie można wspomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrócono już uwagę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, niepubl.), iż ze względu na zastrzeżoną dla kredytobiorcy-konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli (i uniknięcia w ten sposób skutków nieważności umowy) albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby

zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli abuzywnej stosownym przepisem (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 55, 67), należy uznać, że co do zasady termin przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym względzie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny (na pewne podobieństwo przypadku do *conductio causa finita*), a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (por. art. 120 § 1 zd. 1 k.c.). Oznacza to w szczególności, że kredytobiorca-konsument nie może zakładać, iż roszczenie banku uległo przedawnieniu w terminie liczonym tak, jakby wezwanie do zwrotu udostępnionego kredytu było możliwe już w dniu jego udostępnienia (art. 120 § 1 zd. 2 k.c.).

Co więcej Sądu Najwyższego nie przekonuje ogólna teza, że konsument spłacający kredyt udzielony mu na podstawie umowy dotkniętej nieważnością czyni zadość zasadom współżycia społecznego w rozumieniu art. 411 pkt 2 k.c. Przepis ten jest w orzecznictwie interpretowany wąsko i stosowany w praktyce w odniesieniu do świadczeń quasi-alimentacyjnych czy związanych ze stosunkiem pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2011 r., I CSK 286/10, M. Praw. 2011, nr 24, s. 134). W zasadzie nie ma zaś potrzeby sięgania do niego w sytuacji, w której wzbogacony środkami pieniężnymi wypłaconymi przez bank w wykonaniu nieważnej umowy kredytu jest prawnie (a nie tylko moralnie) zobowiązany do jej zwrotu. W szczególności wtedy, gdy dodatkowe, wyżej omówione instrumenty prawne wystarczająco zabezpieczają interesy banku związane z zaspokojeniem tego zobowiązania i jedynie od jego aktywności zależy ich wykorzystanie. Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę: „Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu dotkniętej nieważnością spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu”.

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 marca 2021 r., III CZP 89/19

W postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1346 ze zm.) przepisy art. 2 ust. 3 tej ustawy w zw. z art. 730 § 1 i art. 755 § 1 k.p.c. nie stanowią podstawy prawnej udzielenia zabezpieczenia przez umieszczenie osoby, której dotyczy to postępowanie, w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym.

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20

Wykładni testamentu należy dokonywać z uwzględnieniem okoliczności jego sporządzenia, które mogą być ustalane z wykorzystaniem wszelkich środków dowodowych.

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 23/20

Zakaz obciążania składników majątku dłużnika hipoteką po otwarciu przyspieszonego postępowania układowego, wynikający z art. 246 ust. 1 ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 814 ze zm.), ma zastosowanie także do hipoteki przymusowej.

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 22/20

Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 § 1 k.p.c.), wniesione po wejściu w życie ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.), rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów (art. 767⁴ § 11 k.p.c.).

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 21/20

Samo ustanowienie służebności drogi koniecznej (art. 145 k.c.) nie oznacza zmiany przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku w rozumieniu art. 36 ust. 1 pkt 9 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 282 ze zm.).

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 20/20

Od wierzyciela – Skarbu Państwa – nie pobiera się opłaty, o której mowa w art. 29 ust. 4 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (obecnie t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 210), także w sprawach wszczętych i niezaoczonych przed dniem 1 stycznia 2019 r.).

Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 19/20

Wniesioną po wejściu w życie ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) apelację od wyroku wydanego przed wejściem w życie tej ustawy w sprawie, która według dotychczasowych przepisów nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, sąd odwoławczy rozpoznaje według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu uproszczonym, w brzmieniu nadanym tą ustawą, jeśli w świetle nowych przepisów do tego rodzaju sprawy mają zastosowanie przepisy o postępowaniu uproszczonym.

Uchwała Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r., III CZP 17/20

W stanie prawnym wprowadzonym przez ustawę z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.) zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji przewidziane w art. 598¹⁶ § 3 k.p.c. przysługuje do sądu drugiej instancji.

Uchwała Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r., III CZP 16/20

Dochodzenie naprawienia szkody przez wykonawcę, którego oferta nie została wybrana wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy z 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1843), nie wymaga uprzedniego stwierdzenia naruszenia przepisów tej ustawy prawomocnym orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej lub prawomocnym orzeczeniem sądu wydanym po rozpoznaniu skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej.

Uchwała Sądu Najwyższego z 18 lutego 2021 r., III CZP 15/20

Spółce akcyjnej powstałej w wyniku połączenia spółek kapitałowych, w tym skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, przysługuje

na podstawie art. 207 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1990) rozszczenie o ustanowienie użytkowania wieczystego gruntu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadaczem nieruchomości zarówno na dzień 5 grudnia 1990 r., jak i 1 stycznia 1998 r. było przedsiębiorstwo państwowe, które ponadto, przed komercjalizacją i przed wejściem w życie ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, skierowało do gminy wniosek o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, a spółka akcyjna kontynuuje posiadanie nieruchomości.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., IV CSK 532/20

Spis inwentarza sporządzony na podstawie art. 69 ust. 1 prawa upadłościowego jest oświadczeniem wiedzy syndyka i nie zmienia statusu prawnego rzeczy. Przed wpisem do spisu inwentarza syndyk jest uprawniony do oceny, czy dane prawo wchodzi w skład masy upadłości, i ustala jej skład, a więc jest uprawniony do wyłączenia danych rzeczy na tym etapie postępowania. Z art. 68 i art. 69 ust. 3 wynika, że jeżeli na podstawie dokumentów upadłego lub dokumentów bezspornych albo w wyniku oceny posiadania uzasadnione jest ustalenie, że prawa majątkowe należą do osoby trzeciej, to nie podlegają one wciągnięciu do spisu.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2021 r., IV CSK 258/20

Rozstrzygnięcie kwestii, czy zachodzą w danym przypadku wyjątkowe okoliczności, stanowiące według przepisu art. 913 § 2 k.c. dostateczną podstawę do rozwiązania umowy o dożywocie, podlega każdorazowo ocenie sądu na tle konkretnych okoliczności faktycznych.

Wyrok Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2021 r., V CSKP 201/21

Aby pociągnąć biegłego sądowego do odpowiedzialności za szkodę powstałą na skutek sporządzenia przez niego fałszywej opinii, należy wykazać, że miał on świadomość, iż sporządzona przez niego ekspertyza jest wadliwa, oraz przewidywał skutek, jaki wywoła w toczącym się postępowaniu. Odpowiedzialności karnej nie można domniemywać, fakt zaś, że dokumentacja, na której podstawie biegły sporządzał ekspertyzę, jest niepełna, nie przesądza jego winy w szczególności wówczas, gdy biegły sygnalizował to w opinii, której prawidłowość jest kwestionowana.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2021 r., V CSK 452/20

Postępowanie toczące się na podstawie art. 29 ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 685 ze zm.) zmierzające do zbadania, czy istnieje potrzeba przyjęcia do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie bez jej zgody, stanowi ingerencję w konstytucyjne prawo wolności i nietykalności człowieka. Konsekwencje orzeczeń wydawanych na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego uzasadniają zatem ściśle wykładanie jej przepisów i przestrzeganie bezwzględного wymogu, by rozstrzygnięcie wydane na jej podstawie było celowe z punktu widzenia dobra i interesu osoby, której dotyczy. Kontrola sądu, czy w danym stanie faktycznym wystąpiły przesłanki ustawowe, wymaga wnikliwej oceny, opartej na dowodzie w postaci opinii biegłego lub zespołu biegłych z zakresu psychiatrii, a to z tej przyczyny, że elementem stanu faktycznego decydującego o uwzględnieniu wniosku jest opis stanu zdrowia psychicznego.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2020 r., I CSK 183/20

1. Odmowę nakazania powrotu dziecka uzasadniają tylko taka szkoda fizyczna lub psychiczna, która stawia dziecko w sytuacji nie do zniesienia, przy czym ryzyko takiej szkody, podobnie jak ryzyko powstania innej sytuacji, która byłaby dla dziecka nie do zniesienia, musi być poważne. Niewystarczające są natomiast wszelkie inne uciążliwości i niedogodności. Jako przykłady sytuacji, w których może zachodzić takie ryzyko, wskazano m.in. przypadki przemocy wobec dziecka lub jego seksualnego wykorzystywania w miejscu stałego pobytu albo patologicznych zachowań na tle uzależnienia lub choroby psychicznej wnioskodawcy.
2. W praktyce krajowej akcentuje się w tej mierze zwłaszcza poważne ryzyko przemocy względem dziecka, a wyjątkowo również względem rodzica, który dopuścił się bezprawnego zatrzymania lub uprowadzenia dziecka i zamierzałby z nim powrócić, jeżeli kreowałoby to sytuację nie do zniesienia dla dziecka, ryzyka związane ze zdrowiem dziecka z uwagi na niemożność odbycia podróży, niedostępnością w państwie stałego pobytu wymaganej terapii medycznej lub powrotem do regionu konfliktu zbrojnego bądź regionu opanowanego przez głód. Nie uzasadniają natomiast odmowy nakazania powrotu dziecka co do zasady takie okoliczności, jak integracja dziecka

- w nowym środowisku, pod warunkiem że wniosek został złożony przed upływem rocznego terminu (art. 12 ust. 1 i 2 Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzonej 25 października 1980 r. w Hadze – Dz.U. z 1995 r. nr 108, poz. 528), skromniejsze warunki bytowe dziecka, niższy standard opieki zdrowotnej lub niedostateczne kompetencje wychowawcze ze strony rodzica ubiegającego się o powrót dziecka, co podlega ocenie w postępowaniu dotyczącym opieki nad dzieckiem.
3. Przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego może niekiedy okazać się konieczne także w rozważanych sprawach, jeżeli ustalenia dokonane przy pomocy innych środków dowodowych wskazują na zaburzenia relacji rodzinnej z udziałem dziecka i zaburzenia te mają taki charakter i stopień nasilenia, że nieodzowne jest zbadanie, z wykorzystaniem wiadomości specjalnych, czy mogą one skutkować poważnym ryzykiem w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b konwencji haskiej. Dowód ten należy jednak traktować jako subsydiarny, a korzystanie z niego nie powinno wykraczać poza ramy niedającej się uniknąć konieczności.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 r., III CSK 196/20

Wypowiedzenie umowy o kredyt będące uprawnieniem kształtującym banku, prowadzącym do zakończenia nawiązanego stosunku prawnego, bez dochowania wymaganych warunków, może prowadzić do uznania tej czynności za bezskuteczną. Nie może być zatem czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy, nawet jeżeli istnieją podstawy do podjęcia jej zgodnie z treścią umowy. Rozwiązanie to jest bardzo dotkliwe dla kredytobiorcy, dlatego skorzystanie z niego powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dolegliwych, odpowiednich wezwań.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2020 r., V CSK 29/19

Jeżeli z uzasadnionych przyczyn dojdzie do ważnej sprzedaży wyodrębnionego lokalu mieszkalnego przez syndyka masy upadłości przedsiębiorcy dewelopera na rzecz nabywcy, który zapłacił pełną cenę, to nie stanowi to przeszkody do kwalifikowania tej czynności prawnej jako sprzedaży egzekucyjnej w rozumieniu art. 313 ust. 1 i 2 prawa upadłościowego z wynikającymi stąd konsekwencjami w postaci wygaśnięcia praw i roszczeń osobistych ujawnionych przez wpis do księgi wieczystej.

Do takiej kwalifikacji tej czynności prawnej w świetle brzmienia przytoczonej normy wystarczające jest, że chodzi w niej o sprzedaż składnika masy upadłości w postępowaniu upadłościowym. Jeżeli kwota wpłacona za lokal trafia do majątku upadłego, to jej wpłata co do zasady nie pozostaje bez wpływu na rozmiar późniejszej masy upadłości i podlegających zaspokojeniu z niej wierzytelności.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., IV KK 481/20

Prawo stron do uczestniczenia w rozprawie jest fundamentalnym prawem demokratycznego procesu karnego i stanowi jeden z głównych elementów rzetelnego postępowania. Tylko poprawne wskazanie danych adresowych warunkuje możliwość uznania zawiadomienia o rozprawie za doręczone – także wówczas, gdy nastąpi sytuacja tzw. doręczenia zastępczego, o której stanowi art. 133 § 1 i 2 k.p.k.

Sprawy z zakresu prawa karnego

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r., I KZP 5/20

Użyty w treści art. 552 § 4 k.p.k. zwrot „tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie” obejmuje swoim zakresem również zastosowane przez obce państwo wobec osoby ściganej rzeczywiste pozbawienie wolności:

- 1) na skutek wydania przez polski sąd europejskiego nakazu aresztowania, o którym mowa w art. 607a k.p.k.,
- 2) na wniosek ekstradycyjny uprawnionego polskiego organu, chyba że nastąpiło ono na podstawie decyzji organu państwa wezwanego w ramach procedury ekstradycyjnej wyłącznie w wyniku naruszenia zobowiązań wynikających z:
  - » umowy międzynarodowej, na której podstawie pierwotny wniosek został złożony, które to naruszenie nie było możliwe do przewidzenia w dacie składania wniosku lub w trakcie jego realizacji albo
  - » ustaleń poczynionych na szczeblu dyplomatycznym w przedmiocie konkretnego postępowania ekstradycyjnego, w przypadku braku umowy w tym zakresie.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2021 r., I KK 155/20

W sytuacji, kiedy niedokonanie czynności procesowej odbyło się z przyczyny niezależnej od skazanej, gdyż nie miała ona wpływu na czynności doręczyciela (odklejenie się nalepki adresata w trakcie procesu doręczania, w związku z czym przesyłka została zwrócona do nadawcy), dochowała terminu do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie odpisu postanowienia wraz z uzasadnieniem, a także wykonała czynność, do której przywrócenia terminu się domaga, a więc złożyła odpowiedni wniosek – termin ten należało przywrócić.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., I KZP 12/20

Jeżeli w zgłoszeniu stowarzyszenia o dopuszczenie do udziału w postępowaniu sądowym przed Sądem Najwyższym wykazano interes zarówno społeczny, jak i indywidualny, objęte zadaniami statutowymi tej organizacji, jak i spełnione zostały przesłanki formalne zgłoszenia (art. 90 § 2 k.p.k.), a wnioskujący o dokonanie wykładni rozbieżnie interpretowanych przepisów Rzecznik Praw Obywatelskich na dopuszczenie do udziału w postępowaniu stowarzyszenia wyraził zgodę (art. 90 § 3 k.p.k.), to należało wskazać stowarzyszenie dopuścić do udziału w postępowaniu.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 lutego 2021 r., I KK 201/20

Oceniając znaczenie uchybienia w postaci braku zawiadomienia obwinionego o terminie rozprawy odwoławczej, trzeba mieć na względzie, że obwiniony nie korzystał z pomocy obrońcy, a wyrok sądu pierwszej instancji zaskarżony został apelacją obwinionego, kwestionującą ustalenia faktyczne, które stanowiły podstawę jego odpowiedzialności. Rozpoznanie sprawy pod nieobecność niezawiadomionego o terminie rozprawy obwinionego uniemożliwiło mu zatem dowodzenie słuszności wniesionego środka zaskarżania, w tym złożenia – osobiście na rozprawie lub w formie pism procesowych – wyjaśnień, oświadczeń i wniosków.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2021 r., V KK 540/20

1. Sąd, w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości, przed orzeczeniem środka zabezpieczającego ma obowiązek wysłuchać, zarówno biegłego psychologa, jak i biegłych lekarzy psychiatrów.

2. Odstąpienie od obowiązku wysłuchania biegłych, zgodnie z treścią art. 354a § 2 k.p.k., możliwe jest jedynie wtedy, gdy sprawca, co do którego istnieją podstawy do orzeczenia terapii lub terapii uzależnień, wyraża na to zgodę.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2021 r., V KO 134/20

Sytuacja, w której właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, z którym współpracuje prokurator znany osobiście większości sędziów orzekających w tym sądzie, co potwierdzają ich wnioski o wyłączenie od udziału w sprawie rozpoznawane także pozytywnie, może rodzić wątpliwości co do obiektywizmu. Wprawdzie sferę orzeczniczą chroni zasada sędziowskiej niezawisłości, ale nawet taka „zależność” może być powodem powstania w opinii publicznej i odbiorze społecznym przeświadczenia o braku warunków do rozpoznania sprawy w sposób wolny od jakichkolwiek pozaprocesowych wpływów, a to z kolei rodzi ryzyko negatywnej oceny i kwestionowania prawidłowości wydanego orzeczenia. A zatem w sytuacji, w której skarga strony dotyczy prokuratora pełniącego służbę na terenie właściwości miejscowej sądu, przed którym zawisła sprawa po wniesieniu zażalenia, dobro wymiaru sprawiedliwości nakazuje przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu i to ze wskazaniem sądu znajdującego się na terenie właściwości miejscowej innego sądu apelacyjnego.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2021 r., IV KK 72/20

Dla bytu przestępstwa oszustwa obojętne są dalsze losy wierzytelności pokrzywdzonego, który umową cesji przeniósł swoje należności na rzecz innego podmiotu.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., V KK 497/20

Odnosnie do przypisanego skazanemu czynu, kradzieży z włamaniem do pojazdu, sąd odniósł się do konsekwentnych zeznań pokrzywdzonego, w których twierdził on, że zamknął samochód. Konfrontując te zeznania z wyjaśnieniami oskarżonego, w których ostatecznie przyznał on, że mechanizm zamknięcia nie pozwalał na otwarcie drzwi pojazdu wyłącznie poprzez pociągnięcie za klamkę, lecz w celu jego sforsowania konieczne było zastosowanie większej siły, zasadne było uznanie, że taki sposób pokonania zabezpieczenia w drzwiach pojazdu wyczerpywał

znanie włamania, zaś zasady doświadczenia życiowego wcale nie prowadzą do jednoznacznego wniosku, że taka metoda przełamania zabezpieczeń skutkować musiała uszkodzeniami zamka.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2021 r., III KK 321/19

Czyn zabroniony z art. 77 k.k.s. ma charakter materialny, a to ze względu na definicję legalną zawartego w nim znamienia „nie wpłaca” z art. 53 § 29 w zw. z § 27 k.k.s. Znamień to zawiera w sobie element uszczerbku finansowego (§ 27 art. 53 k.k.s. stanowi, że należność publicznoprawna uszczuplona czynem zabronionym jest to wyrażona liczbowo kwota pieniężna, od której uiszczenia lub zadeklarowania uiszczenia w całości lub w części osoba zobowiązana się uchyliła i w rzeczywistości ten uszczerbek nastąpił, definicję tę zaś, w myśl § 29 art. 53 k.k.s., stosuje się m.in. do określenia „nie wpłaca w terminie podatku”). Przepięstwo z art. 77 § 1 k.k.s. nie jest więc przestępiem formalnym.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., I KZ 34/20

Wyrok z uwagi na częściowe zaskarżenie go apelacją nie staje się prawomocny, a co za tym idzie nie można na podstawie art. 107 § 1 k.p.k. nadać mu klauzuli wykonalności w niezaskarżonym zakresie. Wyrok karny może stać się prawomocny, a co za tym idzie wykonalny, jedynie w całości.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2021 r., II KK 372/20

Instytucja umorzenia absorpcyjnego, o jakiej mowa w art. 11 § 1 k.p.k., może mieć zastosowanie zarówno w fazie *in personam* postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego, w tym także dopiero na etapie sądowego postępowania odwoławczego, gdyż przepis ten nie zawiera ograniczeń temporalnych. Nie ma prawnych przeszkód, aby zastosować tę instytucję w postępowaniu ponownym, czyli w postępowaniu, które toczy się po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., IV KK 481/20

1. Wysłanie zawiadomienia o rozprawie innej niż oskarżony osobie nie spełnia podstawowego warunku przeprowadzenia rozprawy głównej pod nieobecność oskarżonego, jakim jest prawidłowe poinformowanie go o jej terminie i miejscu. Wprawdzie od 1 lipca 2015 r. oskarżony

ma prawo, a nie obowiązek (jeżeli sprawa nie dotyczy zbrodni lub gdy przewodniczący albo sąd nie uzna jego obecności za obowiązkową) brania udziału w rozprawie (art. 374 k.p.k.), niemniej jednak, aby móc to prawo zrealizować, musi być prawidłowo zawiadomiony o jej terminie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.), a gdy brak jest w tym zakresie dowodu, to czynności tej nie powinno się przeprowadzać (art. 117 § 2 k.p.k.). Dowód, o którym mowa w tym ostatnim przepisie, musi przy tym bezspornie dotyczyć osoby, której dotyczy powiadomienie.

2. Ponieważ prawo stron do uczestniczenia w rozprawie jest fundamentalnym prawem demokratycznego procesu karnego, a tym samym stanowi jeden z głównych elementów rzetelnego postępowania, to niewątpliwie zaistniałe naruszenia przepisów w tym zakresie mogły mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją wyroku, który został wydany w sposób uniemożliwiający oskarżonemu podjęcie aktywnej obrony.

Wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2020 r., V KK 160/20

Stosownie do art. 11 ust. 2 w zw. z art. 11 ust. 1 w zw. z art. 9 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1820), niezależnie od odszkodowania i zadośćuczynienia, sąd może zasądzić od Skarbu Państwa pokrycie w całości lub w części kosztów symbolicznego upamiętnienia osoby niesłusznie represjonowanej, pozbawionej życia przez organy, o których mowa w art. 1 ust. 1 tej ustawy, bez przeprowadzenia zakończonego orzeczeniem postępowania.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., III KK 266/20

1. Do znamion czynu z § 1 art. 190a k.k. nie należy cel działania sprawcy, to jest nieuwzględnienie, że strona podmiotowa tego typu przestępstwa nie ma charakteru kierunkowego. Motywacja sprawcy jest irrelevantna z punktu widzenia znamion tego czynu. Sprawca zatem może działać w różnym celu. W związku z tym, że jego zachowanie musi być uporczywe oraz musi ono prowadzić do określonego skutku, sprawca powinien zarówno swoją świadomością, jak i wolą obejmować te elementy stanu faktycznego.

2. Realizacja celu, który sam w sobie nie zasługuje na negatywną ocenę, środkami stanowiącymi uporczywe nękanie innej osoby prowadzące do wzbudzenia w niej poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub naruszające jej prywatność może wypełniać znamiona przestępstwa z art. 190a k.k. Renegocjacja zawartych porozumień zależy od woli ich stron. Jeśli zatem druga strona wyraża niechęć do jego zmiany, dążenie do uzyskania takiego rezultatu przez drugą stronę nie usprawiedliwia skorzystania w tym celu z każdego możliwego sposobu jego realizacji.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., III KK 324/20

Z treści przepisu art. 66 § 1 k.k. wynika jednoznacznie, iż z dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania może skorzystać wyłącznie sprawca niekarany za przestępstwo umyślne. Przesłanka ta ma charakter bezwzględny i uzależnia orzekanie o warunkowym umorzeniu postępowania od ustalenia, że w chwili wyrokowania sprawca nie jest karany za jakiegokolwiek przestępstwo umyślne, niezależnie od jego podobieństwa do czynu będącego przedmiotem postępowania i rodzaju wymierzonej uprzednio kary. Warunek braku karalności za przestępstwo umyślne ma charakter obiektywny i konieczność jego spełnienia nie jest zależna od wiedzy sądu rozpoznającego sprawę.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., IV KK 706/19

1. Oddalenie wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. jest możliwe tylko wtedy, gdy sąd wykaze, że jedynym i oczywistym celem wnioskującego jest bezzasadne spowodowanie dalszego postępowania jurysdykcyjnego.
2. Obok wysokości osiągniętych przez oskarżonego dochodów i jego możliwości zarobkowych, z perspektywy oceny, czy oskarżony wy-czerpał znamiona czynu zabronionego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z § 1 k.k. i ewentualnych dalszych ustaleń co do stopnia społecznej szkodliwości tego czynu, kluczowe znaczenie mają również wysokość i charakter ciążących na nim zobowiązań finansowych, w tym zwłaszcza tych będących przedmiotem postępowania egzekucyjnego, a także stopień, w jakim oskarżony wywiązywał się z tych obowiązków, i jego starania w tym zakresie.

3. Jeżeli istnieje podejrzenie popełnienia przestępstwa niealimentacji, należy zbadać przede wszystkim przyczyny niewywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego przez domniemanego sprawcę. Znamiona przestępstwa niealimentacji będą bowiem mogły być uznane za wypełnione wyłącznie wtedy, gdy sprawca nie będzie wywiązywał się z obowiązku alimentacyjnego możliwego do wykonania. Występku tego może wszak dopuścić się tylko ten, kto mógłby wykonać ciężący na nim obowiązek, a tego nie czyni mimo realnych możliwości. Jako jedną z przyczyn niemożliwości wykonania obowiązku alimentacyjnego w doktrynie wskazuje się m.in. „liczne zobowiązania publicznoprawne, powstałe zwłaszcza przed okresem niealimentacji, a przede wszystkim zajęcia komornicze oraz toczące się egzekucje dotyczące tych zobowiązań”. Gdyby bowiem wysokość kwot uiszczanych na poczet należności związanych z niewywiązywaniem się z obowiązku alimentacyjnego w przeszłości pozbawiała oskarżonego realnej możliwości wywiązywania się z bieżących zobowiązań alimentacyjnych, o wyczerpaniu znamion występków niealimentacji nie mogłoby być mowy.
4. Wyjaśnienia oskarżonego są nie tylko środkiem dowodowym, lecz także środkiem obrony. Oznacza to, że jeżeli oskarżony wyrazi wolę złożenia wyjaśnień na rozprawie odwoławczej, należy mu to umożliwić.

Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., III PZP 2/20

Sprawa z zakresu odpowiedzialności zawodowej tłumaczy przysięgłych podlega rozpoznaniu przez wydział karny sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza przysięgłego, przy zastosowaniu przepisów ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 30).

Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., III USK 42/21

Regulacja określona w art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie powinna być interpretowana z nadmiernym

rygoryzmem, mając na względzie dotkliwe skutki ustania w tym trybie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego przy jednoczesnej woli jego kontynuowania przez ubezpieczonego, który ostatecznie po terminie reguluje jednak składkę.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSK 8/21

Określony w przepisie art. 52 § 2 k.p. termin rozpoczyna swój bieg z chwilą powzięcia przez pracodawcę lub osobę go reprezentującą wiarygodnej informacji o naruszeniu przez pracownika obowiązków pracowniczych. Istotne jest zatem, kiedy pracodawca miał możliwość sprawdzenia i przekonania się o słuszności obciążających pracownika zarzutów, nie zaś moment, w którym uzyskał informacje o jego nagannym zachowaniu. W konsekwencji, gdy pracodawca uzyskał informację o nagannym zachowaniu pracownika, przeprowadził postępowanie wyjaśniające w firmie i postępowanie to dowiodło winy pracownika, miesięczny termin na zwolnienie dyscyplinarne liczy się od zakończenia tego postępowania. Ono bowiem doprowadziło do potwierdzenia wcześniejszych zarzutów i dowiodło winy pracownika.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSKP 2/21

1. W aspekcie stosowania art. 45 § 2 i § 3 k.p. znaczenie mają ustalenia faktyczne co do stanowiska pracy zajmowanego przez pracownika. Bezprawność na gruncie art. 45 § 1 k.p. składa się nie tylko z naruszenia przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę, lecz także z zasadności wypowiedzenia. Jeżeli podstawą tej bezprawności byłoby naruszenie art. 30 § 4 k.p., to traciłaby na znaczeniu kwestia naruszenia art. 38 k.p., gdyż do stosowania art. 45 § 1 k.p. wystarcza już tylko naruszenie jednego przepisu „o wypowiedzaniu umów o pracę”. Nie tylko do wyłączenia (pominięcia) wymogu formy pisemnej z katalogu naruszeń kwalifikowanych, a więc naruszeń przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę (art. 45 § 1 k.p.), lecz także do odstąpienia od pisemnej formy konsultacji zamiaru wypowiedzenia na rzecz formy dokumentowej.
2. Tryb konsultacji zamiaru wypowiedzenia umowy o pracę z organizacją związkową jest instytucją szczególną, w pełni uregulowaną w prawie pracy, zatem nie ma podstaw do stosowania prawa cywilnego (art. 300 k.p.). Wymagana forma pisemna konsultacji stanowi element określonego rozwiązania prawnego, które jest samodzielne i odrębne,

bo do wypowiedzenia nie musi dojść. Zastrzeżenie formy pisemnej nie zostało przyjęte tylko dla celów dowodowych. Artykuł 38 § 1 k.p. określa obowiązek, którego wykonanie ma nastąpić na piśmie, co stanowi jednoznaczną normę prawną, której naruszenie obwarowane jest sankcją (art. 45 § 1 k.p.). Znaczenie obowiązku czynności w formie pisemnej nie może być zatem zredukowane do samego dowodu czynności konsultacji zamiaru wypowiedzenia. Wymagana forma pisemna determinuje (otwiera) przewidziany w ustawie tryb konsultacji, czyli określoną sekwencję działań (zdarzeń oraz zachowań) i terminów, wymaganych od pracodawcy oraz związku zawodowego.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSKP 3/21

1. Zdarza się, iż zawarta przez strony umowa zawiera cechy (elementy) umowy o pracę oraz umowy cywilnej (w szczególności dotyczy to umowy-zlecenia). Wówczas dla oceny rodzaju stosunku prawnego decydujące jest ustalenie, które z tych cech mają charakter przeważający. Natomiast jeżeli umowa wykazuje wspólne cechy dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem, o jej rodzaju decydują zgodny zamiar stron i cel umowy, który może być wyrażony także w nazwie umowy. Inaczej mówiąc, o charakterze umowy decyduje wówczas jej nazwa. O wyborze rodzaju podstawy prawnej zatrudnienia decydują zainteresowane strony – art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p.
2. W umowie-zleceniu mogą wystąpić cechy kierownictwa i podporządkowania, choć nie takie same jak w zależności właściwej dla stosunku pracy (art. 22 § 1 i § 111 k.p. oraz art. 750 k.c.). Jeżeli z art. 22 § 1 i § 11 k.p. ma wynikać negatywna definicja zlecenia, czyli zlecenie nie może być tym, czym jest stosunek pracy, to nie można stwierdzić, iż cechy zlecenia były diametralnie rozbieżne (odległe) od cech umowy o pracę. Praca w obu przypadkach ma być wykonywana starannie i w przypadku pracy określonej co do rodzaju (przedmiotu) zleciodawcy nie można odmówić prawa do kontroli i nadzoru. Innymi słowy ustawy są równorzędnymi źródłami prawa, stąd prawna definicja stosunku pracy nie oznacza, że wykluczone jest zatrudnienie na podstawie zlecenia. Treść zlecenia nie może być taka sama jak stosunku pracy, co nie znaczy, że nie może być zbliżona. Stosunek pracy jest częścią szerszego pojęcia zatrudnienia czy pracy za wynagrodzeniem

i z art. 22 § 1 i § 1¹ k.p. nie wynika domniemanie stosunku pracy w każdej sytuacji, gdy zatrudniony wykonuje osobiście pracę zorganizowaną przez zatrudniającego, a nawet przy jego kontroli oraz kierownictwie. Innymi słowy nie ma prawnego domniemania stosunku pracy i wprowadzenie przepisu art. 22 k.p. nie stanowiło prawnego przełomu, jako że już wcześniej zwracano uwagę na to, że nie tylko nazwa, lecz również sposób realizacji zatrudnienia miały znaczenie w kwalifikacji podstawy prawnej zatrudnienia.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III USK 21/21

Dopuszczalne jest stosowanie przez ZUS art. 58 k.c. oraz art. 83 § 1 k.c. do oceny ważności czynności prawnych w sferze prawa ubezpieczeń społecznych. Skoro organ rentowy ma uprawnienie do weryfikacji „sztucznie” zawyżonego wynagrodzenia, tak samo i może kwestionować „sztuczne” jego zniżenie przez multiplikowanie umów-zleceń i nienaturalne wydzielanie elementów ściśle związanych z charakterem danej pracy w celu uniknięcia lub ograniczenia do minimum konieczności poniesienia ciężarów publicznych, jakimi są składki na ubezpieczenia społeczne. Takie działania przedsiębiorców jako zmierzające bezpośrednio do obejścia prawa nie mogą zasługiwać na aprobatę.

Wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., III USKP 13/21

1. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia i uciążliwości w oddzielnych działach oraz przypisanie poszczególnych stanowisk pracy do odrębnych gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż konkretne stanowisko jest narażone na ekspozycję czynników szkodliwych w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki (branży) jest umiejscowione. Dlatego konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Nie można więc przyjąć, że istotny dla stwierdzenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie rodzaj tej

pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki.

2. W świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przymiarstwo danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach.

Wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., III USKP 9/21

1. Dopuszczalne jest uznanie, że wykonywanie prac transportowych przez kierowcę ciągnika transportującego towary i zatrudnionego w przedsiębiorstwie przypisanym do branży chemicznej, a nie do branży transportowej stanowi wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, ponieważ jest to taka sama praca. Natomiast niedopuszczalne jest przyjęcie, że pracą w warunkach szczególnych było wykonywanie przez kierowcę ciągnika zatrudnionego w przedsiębiorstwie nienależącym do branży transportowej innych czynności (prac) wynikających ze specyfiki tej branży, a niepolegających na wykonywaniu czynności transportowych *sensu stricto*.
2. Wykładnia językowa regulacji zawartej w wykazie A, dział VIII, poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przy uwzględnieniu przyjętej przez rozporządzenie kwalifikacji branżowo-stanowiskowej oraz systematyki przepisów, nie pozwala na kwalifikowanie pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wykonujących pracę w rolnictwie jako pracy w szczególnych warunkach.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 7/20

Podstawową przesłanką nabycia prawa do renty rodzinnej przez wnuka jest przyjęcie go przez dziadków zarówno „na wychowanie”, jak i „na

utrzymanie”. Dla nabycia prawa do renty nie jest zatem wystarczające przyjęcie wnuka „tylko” na wychowanie albo przyjęcie go „tylko” na utrzymanie. Pod pojęciem przyjęcia na wychowanie należy rozumieć sytuację, w której brakuje rodziców zajmujących się wychowaniem dziecka albo gdy rodzice nie realizują obowiązku wychowywania dziecka, wobec czego tę powinność przejmują dziadkowie.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 55/20

Umowa o udzielenie zamówienia na świadczenia zdrowotne jest umową kwalifikowaną podmiotowo i wyróżnioną pod względem treści i sposobu zawarcia. Zgodnie z art. 132 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych umowy tak nazwane zawierane są tylko z Narodowym Funduszem Zdrowia. Co więcej, w art. 132 ust. 3 tej ustawy stwierdzono, że nie można zawrzeć umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z lekarzem, pielęgniarką, położną, inną osobą wykonującą zawód medyczny lub psychologiem, jeżeli udzielają oni świadczeń opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy, który zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z Narodowym Funduszem Zdrowia. Możliwość zlecenia podwykonawcom udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia wynika z art. 133 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, który w drugim zdaniu zastrzega stosowanie do tego upoważnienia ograniczenia podmiotowego zawartego w art. 132 ust. 3 tej ustawy. Stwierdzenie, że do „subpodwykonawcy” nie stosuje się wskazanego ograniczenia, jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że nie stosuje się względem takiej osoby również samego upoważnienia, a zatem rezultat jest ten sam; nie jest możliwe zawarcie umowy, o której mowa w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 540/19

W przypadku pominięcia procedury dialogu i concyliacji w postępowaniu przed organem rentowym konieczne jest uchylenie decyzji w postępowaniu odwoławczym i przekazanie sprawy organowi do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem wymogów prawa unijnego.

Bibliografia

- Postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2021 r., I KK 155/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., I KZP 12/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2021 r., V KO 134/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., IV CSK 532/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., III USK 42/21.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2021 r., IV CSK 258/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSK 8/21.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III USK 21/21.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., V KK 497/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2021 r., III KK 321/19.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., I KZ 34/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2021 r., II KK 372/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2021 r., V CSK 452/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2020 r., I CSK 183/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 r., III CSK 196/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 540/19.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 55/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., III UK 7/20.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2020 r., V CSK 29/19.
Postanowienie Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., IV KK 481/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 24/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 23/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 22/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 21/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 20/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 19/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r., III CZP 17/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r., III CZP 16/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 18 lutego 2021 r., III CZP 15/20.
Uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20.
Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 marca 2021 r.,
III CZP 89/19.
Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 lutego 2021 r.,
I KZP 5/20.

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r.,
III PZP 2/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 lutego 2021 r., I KK 201/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2021 r., V KK 540/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2021 r., IV KK 72/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSKP 3/21.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2021 r., III PSKP 2/21.

Wyrok Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2021 r., V CSKP 201/21.

Wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., III USKP 13/21.

Wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2021 r., III USKP 9/21.

Wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., IV KK 481/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2020 r., V KK 160/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., IV KK 706/19.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., III KK 324/20.

Wyrok Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., III KK 266/20.